

«EL DOLÇAINER DE TALES»

Reviure la llegenda

Aquests dies el grup Xarxa Teatre ha estrenat a Castelló l'obra «El dolçainer de Tales», un treball acurat d'un equip de vint persones, que suposa, igualment l'edició d'un disc i un llibre. De l'èxit del muntatge dependrà l'evolució posterior d'un dels grups valencians més dinàmics.

Albert Vicent

L'origen del dolçainer de Tales es troba, com quasi totes les històries capaces d'envoltar-nos de màgia, en l'atractiva frontera que separa la realitat de la llegenda. Diu la tradició més popular que, allà pel 1810, un desconegut arribà al poble de Tales, a la comarca de la Plana Baixa. Aquest home fou acollit per una família que, després d'atendre'l amb sol·licitud i bons miraments, no va voler cobrar-li res. En agraïment, el viatger ensenyà a tocar la dolçaina a un dels fills de la família.

Tan bones foren les maneres que el desconegut ensenyà als habitants de Tales que, amb el pas dels anys, van assolir un gran prestigi, i van ser requerits a gran nombre de les festes locals on la música de la dolçaina formava part important dels ritus festius. Fins i tot aquests músics arribaren a fer concerts de dolçaina davant del rei i trencaren les fronteres implantant circuits europeus.

Amb el temps, a Tales va arribar a haver-hi una dotzena de dolçainers que es repartien les comandes que els feien de dalt a baix del País Valencià. La tradició s'estengué pel poble i arribà un punt que, segons ha quedat a la memòria, a Tales, qui no era dolçainer era tabaleter. Així, els homes del poble, agrupats per parelles, musicaren la immensa majoria de les festes valencianes, i avui són moltes les dites que encara mantenen viva la figura del dolçainer de Tales, també conegut com «el joglar de Tales». A més, la forma característica de tocar l'instrument s'estengué per la resta del País Valencià, creant un estil diferen-

ciat. Els dolçainers de Tales desaparegueren als anys 50, quan morí «el tio Palanques», el darrer d'una escola que fins ara tan sols es mantenia viva a la memòria col·lectiva.

La tradició a l'escena

Tanmateix, aquesta tradició no ha estat ignorada per uns comediants que han fet del dolçainer de Tales el protagonista del seu darrer espectacle. Xarxa teatre, el grup de carrer més sol·licitat al País Valencià al

llarg dels dos darrers anys, ha presentat ja a Tales i Castelló de la Plana el muntatge titulat *El dolçainer de Tales*, on l'estil Xarxa i la llegenda es fonen en un producte inèdit fins ara a les comarques valencianes.

Nelo Vilanova, director d'aquest grup vila-realenc i principal impulsor del triple salt mortal, desgrana amb passió les diferents parts de la producció. «*El dolçainer* és un projecte que reivindica la música d'aquella gent. Així, algunes persones de la cultura de Castelló, no exclusivament Xarxa Teatre, sinó també antropòlegs, etnòlegs, musicòlegs, ens vàrem ajuntar i començarem a treballar sobre la idea de representar aquesta tradició».

«El projecte es dividí en tres camps diferents, agrupats sota el nom comú *El dolçainer de Tales*. Una part seria l'edició d'un disc amb les músiques d'aquestes cançons, una altra ens portava a la publicació d'un llibre on s'explica qui era aquest personatge, quan va nàixer aquesta figura, com funcionaven, com vivien, per què tenen tanta importància i per què està tan plena de dites sobre aquesta gent tota la geografia valenciana; i una tercera

part, conformada per l'espectacle, on intentem ficar en viu les músiques dels dolçainers, representant les festes on eren interpretades i donar-ne a conèixer el significat dins del context».

Per a Xarxa Teatre, aquest és el

Dalt, cartell que anuncia l'obra. Baix, el grup Xarxa.

CONVOCATÒRIES PREMIS 1987

AJUNTAMENT DE BENIDORM

Primer Premi d'Investigació «Ciutat de Benidorm»

L'Ajuntament de Benidorm, a fi de promoure i d'estimular la investigació científica, convoca un concurs públic per a la concessió d'un ajut econòmic a un projecte d'investigació sobre l'anàlisi sociològica del turisme de la tercera edat a Benidorm.

La dotació d'aquest projecte serà d'1.000.000 de pessetes.

L'adjudicació s'ajustarà a les següents bases:

- El treball d'investigació versarà sobre l'anàlisi sociològica del turisme de la tercera edat a Benidorm.
- Podran optar a aquest ajut totes aquelles persones o grups que treballen o investiguen en el camp de les ciències socials.
- Aquesta documentació s'haurà de presentar **abans del 15 d'abril de 1987.**

VII Edició Premis Abril 1987

- Poden optar a aquest premi totes les obres escrites en valencià sense cap límit temàtic o d'altra forma, llevat de l'extensió, que no serà inferior a 50 fulls, escrits a màquina, a doble espai i per una sola cara.
- La data d'admissió d'obres **acaba** el dia **20 de març de 1987** i cal trametre-les a l'Ajuntament de Benidorm. Departament de Cultura. 03500-Benidorm (Alacant).
- La dotació del premi és de 500.000 pessetes en metàl·lic. El jurat podrà declarar-lo desert si estima que no s'hi donen les condicions de qualitat suficients.

IV Premi de Narrativa en valencià «El gos i la tortuga» per a estudiants de 3er de BUP i de COU de la Comunitat Valenciana

L'Ajuntament de Benidorm convoca el IV Premi de Narrativa en valencià «El Gos i la Tortuga» per a estudiants de 3er. de BUP i de COU de la Comunitat Valenciana d'acord amb les bases següents:

- Podran participar-hi tots els estudiants de 3er de BUP i de COU de qualsevol centre oficial o privat de la Comunitat Valenciana.
- Les obres hauran d'estar escrites en valencià i presentar una extensió de 5 a 35 folis, escrits a màquina, a doble espai i a una cara.
- Els originals han d'arribar **abans del 20 de març de 1987.**
- Es concediran tres premis: un primer premi de 100.000 pessetes, un segon de 50.000 pessetes i un tercer de 25.000 pessetes. El jurat es reserva el dret de poder declarar-los deserts.

Si voleu enviar originals o rebre'n més informació, adreceu-vos a l'Ajuntament de Benidorm. Departament de Cultura.

03500-Benidorm (Alacant).

Tels. (965) 86 32 62 - 86 30 12 - 86 38 44 (ext. 15)

quart muntatge de carrer. Abans, *La Bruixa Marruixa*, *La barba del rei barbut* i *Nit màgica* deixaren constància dels esforços necessaris per professionalitzar-se avui al món de la faràndula. Ara, amb la col·laboració de la Diputació de Castelló i de la Generalitat valenciana, Xarxa ha muntat un espectacle amb un pressupost global de set milions de pessetes, deixant ja molt lluny les primeres 300.000 que serviren per a posar en escena la primitiva versió de la *Bruixa Marruixa*. Els components de Xarxa volen fer d'*El dolçainer*... la seua carta de presentació a la resta de l'Estat espanyol.

Per això, Nelo Vilanova s'esforça a demostrar la rigorositat d'un projecte seriós i viu al mateix temps. «A partir de la història i les cançons d'aquests dolçainers, vam veure que hi havia unes festes. Aleshores, va haver-hi un segon estudi sobre les festes i n'abordarem els aspectes parateatral. Això, ho vam condensar en un suposat dia de festa que comença quan arriba el dolçainer».

Cavallets, gegants, cabuts, bous, detalls religiosos, processons, balls, fogueres... El carrer bull i reapareixen les festes més tradicionals: el dimoni de la Balma, el ball dels cavallets de Castelló, el ball dels nanos de Vila-real. «Un material que, en la immensa majoria, era inèdit a nivell d'edició o publicació. Per primera vegada, hem editat massivament una sèrie de materials que, en forma de disc o llibre, impediràn que es perda el que fins ara tan sols romanía a la memòria de la gent».

La majoria d'edat

Des de la seua creació, el 1983, Xarxa Teatre s'ha esforçat per crear un estil propi. En un principi els seus components miraven de reüll l'estil de Comediants i l'imitaven. Ara ja han bastit un estil diferenciat de teatre de carrer, inspirat en els elements parateatral de les festes autòctones. Nelo Vilanova reprèn el passat amb força. «Em pense que, si no haguérem fet els tres espectacles anteriors, mai no hauríem pogut fer *El dolçainer de Tales*, perquè en aquest muntatge hi ha una complexitat actoral i una necessitat de coordinació de diferents elements, que, sense una forta experiència en el carrer, no es podria dur a terme. *El dolçainer de Tales* és ja la nostra maduresa a nivell de treball dels aspectes parateatral de les festes i la seua dramatització».

L'obra està pensada per a nou actors i música, però el total del projec-

Les claus màgiques de Xarxa Teatre

Albert Vicent Castelló

Xarxa Teatre naix a Vila-real al març de 1983, en un País Valencià amb una infraestructura teatral raquítica, on professionalitzar una companyia de deu persones és poc menys que una utopia.

Malgrat abellir-los fer teatre de sala, els set components de Xarxa comprenen aviat que han d'emmotlar-se a la realitat i comencen a treballar en el teatre de carrer, servint-se de l'animació com a tècnica artística per muntar els seus espectacles. Dirigits per Nelo Vilanova, decideixen omplir les seues obres d'històries i personatges trets de les llegendes i dels aspectes parateatral de les festes de les comarques valencianes del nord.

El 17 de juliol estrenen a Tírig el primer espectacle infantil. La Bruixa Marruixa, produït amb un pressupost de 300.000 pessetes reunides amb grans esforços. Avui, amb prop de 200 representacions, La Bruixa Marruixa, acompanyada d'El Moro Mussa, La Xarxarola, Xariot i el caragol amb banyes de foc, és l'espectacle infantil en català més representat per tot el País Valencià al llarg dels darrers anys.

La bona acollida que tingué aquest primer espectacle va permetre'n una segona versió amb més elements i una major qualitat. Xarxa volà amb la Bruixa al llarg de tot 1984, participant en el Festival Internacional de Teatre de Tortosa, inaugurant el Festival Internacional de l'Espectacle a Peníscola, actuant a les festes majors

dels principals pobles valencians, a més d'impartir cursos d'animació teatral i confecció de disfresses.

1985 fou per a Xarxa l'any de la graduació. A més de convertir-se en el grup de teatre de carrer més sol·licitat al País Valencià, el seu segon muntatge, La barba del rei Barbut, obtingué el Premi de la Generalitat valenciana a la producció d'obres de teatre en valencià per a xiquets, dotat amb un milió de pessetes. La barba... comptà amb un pressupost de quatre milions i hi participaren quinze persones, que ja quasi han superat les cent representacions. El 1986, Xarxa abordà l'elaboració del primer espectacle per a adults, Nit Màgica, on el principal objectiu passa per recuperar la pirotècnia valenciana tradicional ja desapareguda. Amb estructura de correfocs, Nit Màgica se serveix de bous de foc, embolats, estructures enceses, titelles de foc, etc., més de 100.000 pessetes cremades en pirotècnia llançada per dracs i dimonis.

1987 ha començat per aquest grup vilarealenc amb la força que els ha donat el darrer muntatge, El dolçainer de Tales, una coproducció de Xarxa amb la Diputació de Castelló i la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, un projecte inèdit al País Valencià, que inclou l'edició d'un llibre amb important documentació històrica i etnològica, i la publicació d'un disc de gran importància per als musicòlegs. □

Nelo Vilanova: Xarxa Teatre qüestiona la crisi teatral, professionalitzant-se.

te aplega vint persones, destacant la incorporació de l'experiència de gent com el musicòleg Didac Ramia, l'etnòleg Vicent Pau Serra, el pintor i escenògraf Amat Bellés i l'aportació de Imma Puig i Paquita Roca, com a expertes en vestuari.

Mentre la gran majoria de les com-

panyies pateix la crisi permanent en què és immers el teatre valencià, Xarxa es ratifica en la intenció de consolidar un grup íntegrament professional. «Nosaltres som cabotes i, a aquest nivell, ens vam plantejar que volíem professionalitzar un grup de deu persones a Castelló. De moment, tots

se'ns van riure. En aquells temps hi havia grups d'una o dues persones malvivint. Intentar fer un grup professional de deu membres a Castelló era motiu de riulla per a molta gent. De moment, ho hem aconseguit».

A partir d'ara el bateig de foc passa per fer exportable un espectacle aparentment localista. «¿Localista?» —respon a la provocació Leandre, un dels actors i copropietari de la companyia. «Aquest muntatge és l'espectacle de més envergadura que hem fet fins ara, amb importants reptes artístics i econòmics. Només el seu *leit motiv* és localista, però no la posada en escena ni els tipus que hi apareixen». El sector més jove de Xarxa està impacient per veure com funciona comercialment l'obra, si s'aconseguirà trencar la barrera de la llengua, si l'èxit servirà de base per a noves experiències. «Després d'aquest espectacle —somia i confessa alhora Leandre—, segons l'evolució, és molt possible que Xarxa trenque un poc la línia seguida fins ara. És una qüestió que ara ens plantegem i que respon al fet que tots tenim ganes de fer teatre de sala». □